

UNITAT 5. AVENTURA SOBRE LA TERRA

La unitat gira al voltant dels textos descriptius. En els apartats de **CONTACTE** i **COMUNICACIÓ** recorem al tema de l'aventura, els viatges i els paisatges més increïbles de la terra, cosa que ens permet de treballar de manera globalitzada la literatura i la llengua.

En **SOM IGUALS: SOM DIFERENTS**, volem presentar als alumnes la història com el relat de la memòria col·lectiva: el relat del que hem estat i del que som. L'objectiu és que establisquen el paral·lelisme entre la història personal ('el coneixement del propi passat i, doncs, de la pròpia identitat com a persona') i la història col·lectiva ('el coneixement del passat del grup i, doncs, de la identitat del grup'). És important que tinguin referents tangibles d'aqueixa història: noms de persones i de llocs, monuments, festes...

Els continguts de **CONEGUEM LA LLENGUA** corresponents al lèxic tracten el paisatge, els topònims i els gentilicis. En sintaxi s'estudia l'estructura de l'oració simple (els components bàsics). En morfologia, continuant amb les categories gramaticals, es treballen de forma detinguda els adverbis i les preposicions. Finalment, en fonètica i ortografia es tracta la síl·laba i l'accentuació i s'hi fa el contrast articulatori entre diftong i hiat.

A **TALLER DIGITAL** proposem una galeria fotogràfica i una *miniquest* al voltant de la toponímia valenciana.

I. CONTACTE (pàgs. 98-99)

1. (pàgs. 98-99)

Activitat d'observació i ampliació lexical que permet la connexió amb el tema de la unitat. Convé que treballen per parelles. I que hi haja una posada en comú en finalitzar, ja que l'activitat requereix una bona dosi d'atenció per part de l'alumnat i la capacitat incitadora del docent que haurà de conduir la recerca. El professor/a llegirà el text introductori ("Qüestió de vida o mort") i, tot seguit, demanarà que descriguen i que enumeren ordenadament tots els objectes que es poden veure a la làmina, de manera que aparega el lèxic que farà falta per a completar el llistat. La llista de coses que s'han salvat de l'accident és:

20 litres d'**aigua**, 20 kg
 10 **flassades**, 1,5 kg
 10 m de **corda** de cànem, 1,4 kg
ràdio receptor, 1,5 kg
 rifle amb **munició** 5,5 kg
 30 kg de menjar en **llanda**
farmaciola 500 g

brúixola GPS, 120 g
crema solar 90 g
fogueret de gas, 1,2 kg
revista de sudokus, 100 g
navalla multiusos, 100 g
2 **mòbils** amb GPS, 450 g
osset de peluix, 300 g
mapa del Sàhara, 90 g
llanterna i bateries, 1 kg
obrellaunes, 80 g
paquet de **cigarrets**, 300 g
novel·la d'aventures, 1,2 kg
2 **ulleres** de sol 40 g cada una
capseta de mistos, 20 g
tenda de campanya, 4 kg
2 **motxilles** 2,5 kg cadascuna
2 **cantimplors**, 2,5 kg cadascuna, plenes

2. (pàg. 99)

Activitat de resposta oberta que estimula el col·loqui sobre el nucli temàtic a partir de l'observació directa i de les experiències personals de l'alumnat. La juguesca i l'estímul és veure qui s'emportaria coses més útils i ajustades als 8 kg que estipula l'enunciat. El professor/a pot anotar la selecció d'objectes que trien i, en acabar, fer-ne una síntesi dels objectes més demandats i del motiu pel qual han estat triats.

3. (pàg. 99)

Activitat oral de resposta oberta que aprofundeix una mica més en el centre d'interés. Permet explotar la informació implícita i explícita de la làmina amb preguntes literals i interpretatives relacionades amb el seus interessos. Anticipa i relaciona els coneixements previs amb les activitats sobre textos descriptius que apareixeran en l'apartat de COMUNICACIÓ.

II. COMUNICACIÓ (pàgs. 100-103)

1. (pàg. 101)

Lectura del text. Es pot recórrer a estratègies diverses:

1. Lectura silenciosa per part de l'alumne. Abans de fer la lectura podem anotar a la pissarra algunes de les dades de la pregunta de comprensió de l'activitat 2 (pàg. 102) i proposar que, per parelles, les responguen buscant la informació al text.
2. Lectura col·lectiva de viva veu per part de l'alumnat. Cada alumne llegirà un fragment del text. El professorat vigilarà aspectes relacionats amb la dicció, l'entonació, el ritme... En acabar de llegir cada fragment descriptiu, demanarem que facen la relació que es demana en la qüestió a).
3. Organitzem la classe en petits equips; es fa la lectura en cada grup i els mateixos membres de l'equip l'avaluen i responen les qüestions que se'ls planteja a l'enunciat.

- a) Relacionen cada punt marcat del mapa amb el text descriptiu-explicatiu corresponent. Poden fer-ho indicant oralment a quin continent es troba cada punt marcat i amb l'ajuda del situacionals. Per exemple, *és al centre d'Àfrica, és a l'esquerra d'Àsia i al nord de la Xina...* Si convé, aprofitarem per a fer expressió oral i d'ampliació de coneixements previs mitjançant preguntes sobre els indrets en qüestió, amb preguntes del tipus:
- *Sabeu algun país que forma part del desert del Sàhara?*
 - *I de la selva Amazònica?*
 - *Quina és la capital de Rússia?*
 - *On són les illes Hawaii?*
 - ...
- b) L'accident va tenir lloc al desert de Sàhara, aproximadament on es troba el primer punt ressaltat al mapa. Havien eixit des de Casablanca, a la costa atlàntica marroquina.
- c) L'itinerari que pretenien seguir i que hauran de marcar els alumnes sobre el mapa podria ser el següent:
1. Eixida des de Casablanca a la costa atlàntica africana.
 2. Desert del Sàhara, al centre de l'Àfrica.
 3. Serralada de l'Himàlaia, entre l'Índia, Nepal i la Xina.
 4. El llac Baikal al bell mig de Sibèria (Rússia).
 5. La península de Kamtxatka, a l'extrem est d'Àsia.
 6. Selva tropical de Malàisia, a les illes de Java i Borneo, al nord d'Austràlia.
 7. L'Antàrtida, al Pol Sud.
 8. Les illes Hawaii, enmig de l'oceà Pacífic.
 9. Salt de l'Àngel, al sud de Veneçuela.
 10. Selva Amazònica, al Brasil.
 11. Tornada a Casablanca.

2. (pàg. 102)

Activitat de comprensió lectora. Incideix en la lectura de numerals, sovint difícil per al nostre alumnat no valencianaoparlant.

- a) *-57,8 °C*: temperatura mitjana a l'Antàrtida.
- b) *250 mm*: quantitat de pluja que rep el desert del Sàhara.
- c) *entre 2 i 3,5 l*: quantitat d'aigua que perdria una persona exposada al sol del desert del Sàhara.
- d) *8.000 m*: és l'alçària que sobrepassen 10 cims de la serralada de l'Himàlaia.
- e) *Empire State*: mític gratacel de Nova York, l'alçada del qual és tres vegades menor que l'alçada del salt de l'Àngel.
- f) *11.700 mm*: és la mitjana de pluja que cau al Mont Wai'ale'ale a l'illa Kauai.
- g) *Veneçuela*: país on es troba, el salt d'aigua més alta del món.
- h) *Wilkes*: nom del lloc on es troba la capa de gel més gran de la Terra.

3. (pàg. 102)

Activitat de comprensió lectora. Es tracta de descobrir alguns dels rècords increïbles a què al·ludia el títol de la lectura.

- a) Rècord d'alçària: l'Everest amb 8.844,43 m.
- b) Rècord de temperatura més baixa: a l'Antàrtida, amb una temperatura mitjana de *-57,8 °C*.
- c) Rècord de selva més gran: selva amazònica amb 7 milions de km².
- d) Rècord de la capa de gel més gruixuda: terra de Wilkes, a l'Antàrtida, amb 5 km de profunditat.
- e) Rècord de màxima pluviositat: illa hawaiana de Kauai, amb 11,700 mm de pluja anual.
- f) Rècord de salt d'aigua més alt: el salt de l'Àngel, amb 979 m d'altura.
- g) Rècord de major biodiversitat: selva tropical de Malàisia, amb 750 espècies d'arbres en una extensió de 10 ha.
- h) Rècord de zona més volcànica: península de Kamtxatka, amb 19 volcans actius.

En acabant, és el moment de fer una explotació oral de la lectura mitjançant les preguntes següents:

- a) *A quin lloc d'aquests t'agradaria anar-hi? I on no aniries de cap manera?*
- b) *Quina dada que no sabies t'ha semblat més interessant o sorprenent?*
- c) *Quants llocs d'aquests podries conèixer sense agafar l'avió o el vaixell si eixires des d'ací?*
- d) *Per a anar a quin lloc és imprescindible agafar el vaixell o l'avió?*
- e) *Saps algun altre confí de la terra o rècord que no haja eixit al text?*
- f) *Has vist imatges d'aquests increïbles llocs? En podries descriure un?*

ELS TEXTOS DESCRIPTIUS

4. (pàg. 102)

Activitat que permet distingir entre una descripció objectiva i una de més subjectiva. Ambdós textos descriuen la imatge b. El text 1, expositiu, extret de la *Viquipèdia*, és, com ha de ser, més objectiu. L'adjectivació és escassa i amb poc contingut valoratiu: *bastant*, *extens*, *gran*. Els verbs enunciatius són merament expositius: *es troba situat*, *té*, *constitueix*, *fiten*, *presenta*. El text 2, és literari, amb força càrrega subjectiva, com no pot ser d'altra manera. Hi ha una adjectivació molt significativa: *important*, *adormides*, *equilibrat*, *paquidèrmic*. També s'hi trobem altres recursos expressius com metàfores (*blau d'estampeta*) o personificacions (*muntanyes adormides*).

COM HEM DE FER UNA DESCRIPCIÓ

5. (pàg. 103)

Activitat d'aplicació del contingut teòric previ. Suggerim que treballen en parelles. Cada membre triarà una imatge, la a, el Castell de Guadalest (Marina Baixa) o la c, el penyal d'Ifac a Calp (Marina Baixa). Individualment faran la seua descripció, objectiva o subjectiva. El company, en acabant, haurà de determinar-ne el tipus (objectiva o subjectiva) i en quins elements lingüístics justifica la tria.

Després, faran la lectura en gran grup d'alguns dels treballs per consensuar-ne el grau de subjectivitat/objectivitat. Podem acabar fent una cerca a Internet per veure com descriuen aquests dos llocs, la *Viquipèdia* o la *Gran enciclopèdia Catalana*.

L'activitat avança allò que veurem en l'apartat de LITERATURA, ja que s'hi assenyala el grau de subjectivitat com a característica de les descripcions literàries.

RECERCA I EXPRESSIÓ

6. (pàg. 103)

Activitat de síntesi final d'aquest apartat. Hi ha la intencionalitat explícita de l'exposició oral del treball en equip. Suggerim la confecció de murals o *powerpoints* per a fer les exposicions de 5-6 minuts i amb grups de 3 o 4 membres entorn del tema triat. Anirà bé d'aplicar una fitxa control com la del model que permeta als oients seguir l'exposició atentament. L'alumnat haurà de puntuar de l'1 al 5 els apartats que presenta. La nota eixirà de la mitjana dels companys i de la del professor.

FITXA DE VALORACIÓ DE L'EXPRESSIÓ ORAL

1. Correcció lingüística

- Pronúncia: fricatives, laterals, vocalisme, enllaços...
- Lèxic: castellanismes, imprecisions...
- Morfosintaxi: concordances...

2. Claredat en l'expressió

- Volum adequat
- Ritme pausat
- Repeticions
- Rectificacions

3. Força expressiva

- Manteniment de l'atenció
- Entonació
- Gesticulació
- Ús de material: pissarra, il·lustracions...

4. Contingut de l'exposició

- Exposició ben estructurada: introducció, desenvolupament i conclusió
- Idees clares sobre tendències actuals
- Contrast amb altres generacions
- Definició

III. LITERATURA (pàgs. 104-109)**LES NARRACIONS DE TERROR**

Partint de textos que giren al voltant dels diferents tipus de descripcions, plantejem ací l'explotació d'un suggerent text literari relacionat amb el tòpic de la unitat: l'aventura i els viatges als confins de la terra. Hi ha la intenció manifesta que servisquen com a model i bagatge per a la creació dels seus propis textos descriptius literaris, objectiu final de l'apartat LITERATURA.

1. (pàgs. 104-105)

- Proposem que l'alumnat faça una lectura silenciosa de 10 minuts; tot seguit, i després de determinar, en gran grup, a quin tipus de descripció correspon cada fragment, podem explicar el significat d'alguns mots i d'algunes estructures comunicatives. Els textos seleccionats són exemples de les descripcions següents:
 - Descripció d'un paisatge
 - Descripció d'interior
 - Descripció d'ambient
 - Descripció d'un personatge
 - Descripció d'animals
- L'objectiu és que creen textos paral·lels, gairebé irrecognoscibles de l'original. La selecció de dades que fem servir per a elaborar una descripció permetrà l'alumnat identificar la diferència entre una

descripció objectiva i una descripció subjectiva, sobretot a través dels adjectius qualificatius en contraposició amb els seus antònims.

2. (pàg. 106-107)

Lectura i audició en gran grup. Com a motivació prèvia a la lectura, llançarem algunes preguntes i conjectures perquè s'hi engresquen, com ara:

- *Per què és un relat inquietant?*
- *Qui deu ser la xica pèl-roja?*
- *On deu de passar l'acció? Per què?*
- *Qui sap com es diuen aqueixos pingüins? (Pingüins emperadors).*
- ...

La relació de la imatge amb cada tipus de narració que més s'adiu és:

- 1) de l'ambient: *a*
- 2) d'interior: *d*
- 3) del paisatge: *c*
- 4) dels personatges: *e*
- 5) dels animals: *b*

3. (pàg. 108)

Activitat de comprensió lectora amb l'objectiu que identifiquen les consideracions teòriques exposades fins aquest punt. Treballen individualment o per parelles. Exposen i justifiquen en gran grup la seua tria. Vindrà bé que numeren les línies per tal d'indicar amb més precisió els fragment descriptius. Alguns exemples poden ser:

- a) de l'ambient: Primer paràgraf, línies 4-7. "Regnaven les tenebres... encara hi havia llum".
- b) d'interior: línies 10-12. "Lleus sorolls que feien en funcionar el seu ordinador..."
- c) del paisatge: línies 22-26. "Les bases més pròximes eren a moltíssims quilòmetres..."
- d) dels personatges: línies 46-49. "hi havia una dona de llargs cabells rossos..."
- e) dels animals: línies 26-34. "Només els curiosíssims pingüins emperador...."

4. (pàg. 108)

Activitat de comprensió lectora i ampliació lexical.

- a) sismografia: nom; glaç: nom; geòleg: nom; lleus: adjectiu; voluminosa: adjectiu; metàl·lica: adjectiu; austral: adjectiu; gèlides: adjectiu; tossuts: adjectiu; inhòspit: adjectiu; trasbalsat: adjectiu, hermèticament: adverb; esbullats: adjectiu; torb: nom; fosforescència: nom; foc follet: nom; desorbitats: adjectiu; picà: verb; incommensurables: adjectiu; intempèrie: nom; s'endinsà: verb, suggestives: adjectiu.

- b) El significat correcte és:

austral	b) de l'hemisferi sud
gèlida	a) gelada
tossut	a) tenaç
inhòspit	b) salvatge, inhumà
trasbalsat	b) impressionat
hermèticament	a) impenetrable, tancat
de bat a bat	b) totalment obert
esbullats	b) desordenats
torb	b) mareig
fosforescència	a) brillantor

- foc follet b) foc boig
 intempèrie b) espais no protegits

c) Les paraules que havien aparegut al text són:

1. A un dels habitacles de la base internacional, mig cobert de *glaç* i neu, encara hi havia llum.
2. El *geòleg* professor Daniel Roure, s'havia quedat sol per uns dies a la base.
3. En un silenci total només trencat pels *lleus* sorolls que feien en funcionar el seu ordinador i...
4. Els ulls del geòleg miraven, *desorbitats*, el més extraordinari de l'estranya aparició.
5. La dona, però, amb una força *incommensurable*, el llençà a fora contra el gel duríssim cobert de neu.
6. S'endinsà en les tenebres fins que la llum que sortia per la porta deixà d'il·luminar la seva bella silueta, de *suggestives* formes.

5. (pàg. 108)

Activitat de comprensió lectora i expressió oral.

- a) En una base científica de l'Antàrtida.
- b) Algunes com: *tenebres de la nit antàrtica*, *silenci*, *lleus sorolls*, *llunyana*. *Fugien de l'assalt despietat de l'hivern austral*, *gèlides*, *inhòspit*...
- c) Home, científic, d'uns quaranta-cinc anys.
- d) Perquè el seu ajudant havia marxat per uns dies i la base a l'hivern quedava en mínims.
- e) De colors negre, groc i ataronjat.
- f) Resposta oberta.
- g) Ha anat a buscar l'informe que havia redactat el científic. Resposta oberta.
- h) Resposta oberta.
- i) Resposta oberta.

ELS RECURSOS LITERARIS DE LA DESCRIPCIÓ

6. (pàg. 109)

Activitat d'identificació dels recursos literaris descriptius més usuals. Podem ampliar o diversificar la recerca al text "Feia quaranta graus sota zero" (pàgs. 106-107).

Heu-ne ací alguns exemples que poden trobar amb facilitat:

Enumeracions: *crits*, *espentes*, *rialles*, *engegament de motos* (en c. Descripció d'ambient). Duia unes ulleres molt grans i vestia una falda de colors vius i una brusa blanca. (en d. Descripció d'un personatge).

Comparacions: *tot el dia xin xan com si estigués dins un llaütet*. (en b. Descripció d'interiors).

Metàfores: *Amb la força eruptiva d'un volcà* (en c. Descripció d'ambient) florien els somriures (en c. Descripció d'ambient).

Expressions amb sentit figurat: *les onades que llepaven la platja* (en a. Descripció de paisatge).

RECERCA I EXPRESSIÓ

7. (pàg. 109)

Activitat final de producció escrita. Globalitza el treball del bloc de COMUNICACIÓ.

Suggerim per a aquesta activitat oberta de creació literària:

- a. Repartir equitativament les propostes entre el nombre d'alumnes.
- b. Donar a les produccions escrites una finalitat: publicar-les en revistes, blogs, periòdics, murals de centre o d'aula, programes de ràdio, concursos literaris...

- c. Coordinar-se amb altres departaments i matèries per fer descripcions literàries dels temes que estiguen treballant com ara:
- Geografia i Història, descripcions de paisatges i personatges rellevants.
 - Ciències naturals, descripcions d'animals i plantes.
 - Plàstica, per tal d'il·lustrar les descripcions mitjançant dibuixos, imatges, *collages* o altres tècniques expressives, que amb la descripció a la vora puguen formar part d'una exposició a l'aula o en una altra dependència del centre.
 - Llengües, treball amb textos descriptius i d'ampliació lexical.

IV. SOM IGUALS: SOM DIFERENTS (pàgs. 110-111)

LA HISTÒRIA: LA MEMÒRIA DE QUI SOM

1. (pàg. 110)

Partim de la història individual: del record i del coneixement d'un mateix.

2. (pàg. 110)

Els convidem a reflexionar sobre l'altre àmbit d'identitat bàsic i primari: la família. És una petita activitat de recerca i de descobriment. Sol ser molt motivador.

3. 4. 5. i 6. (pag. 111)

Seguiu les indicacions del llibre de l'aprenent. Recordem que la història es fa present en la vida quotidiana per mitjà d'elements tangibles que cal saber llegir i reconèixer.

V. CONEGUEM LA LLENGUA (pàgs. 112-122)

LÈXIC I SEMÀNTICA

EL PAISATGE

1. (pàg. 112)

Identificació del vocabulari del paisatge. La solució és: 1. muntanya 2. vall 3. riu 4. poble 5. pont 6. camí 7. puig de la muntanya 8. bosc 9. cultiu 10. prat 11. barranc 12. cova 13. llac 14. tossal.

A més a més, aquesta activitat pot servir com a punt de partida per a demanar que facen una redacció amb la descripció completa d'un paisatge, com ara una postal, una fotografia pròpia o una treta d'una revista o Internet.

ELS TOPÒNIMS

2. (pàg. 112)

Identificació de la toponímia valenciana. A més a més de la classificació que s'hi demana, podem utilitzar l'activitat per a treballar els coneixements geogràfics sobre el país. Per això, anirà bé que es treballes amb un mapa físic i amb un altre de comarcal del País Valencià per tal que els alumnes hi situen els topònims que apareixen ací.

- a) Poblacions valencianes: Benicàssim, Alzira, la Vila Joiosa, Callosa d'en Sarrià, el Fondó de les Neus, Benidorm, Castelló de la Plana, Sueca, Morella, Elx, la Font d'en Carròs, Alacant, Tírig, València, Ontinyent.
- b) Comarques valencianes: el Baix Maestrat, el Baix Vinalopó, el Camp de Túria, el Comtat, el Baix Segura, els Ports, l'Alacantí, l'Alcoià, l'Horta, la Foia de Bunyol, la Marina Alta, la Safor, la Vall d'Albaida, les Valls del Vinalopó.
- c) Altres noms de lloc: el barranc de l'Infern, el cap de Sant Antoni, el Segura, el Sénia, el Penyagolosa, el Puigcampana, el Túria, l'Albufera de València, el Vinalopó, el Xúquer, la serra Gelada, les illes Columbrets, la serra de Mariola, les llacunes de Torrevella i la Mata.

3. (pàg. 113)

Activitat de recerca del topònims valencians.

4. (pàg. 113)

Activitat oberta de recerca de topònims de la població o la comarca. L'activitat es pot plantejar perquè facen una enquesta a membres de la seua família o de persones pròximes (amistats, veïnat, etc.) o bé perquè facen un petit treball de camp. Això depèn de si es tracta d'una població petita, mitjana o d'una gran ciutat. L'activitat de recerca s'haurà d'adaptar a cada situació concreta, però en tots els casos la finalitat serà la recopilació de topònims del seu medi més proper. A partir d'aquest recull es pot demanar que investiguen d'on procedeixen els noms, quin significat tenen, si hi ha variants diferents, si estan documentats, si hi ha interferències amb el castellà, etc. En acabar, es pot fer un informe escrit o també es pot fer una petita exposició a classe.

5. (pàg. 113)

Localització de nou municipis valencians en la sopa de lletres. Anirà bé que situen cada localitat a la comarca corresponent.

- En sentit horitzontal: Peníscola, Dénia, Alzira, Benimantell i Pedreguer.
- En sentit vertical: Almoradí, Xixona, Borriana i Alcoi.

R	A	S	S	D	I	A	L	P	I	N	E	S	F
S	E	N	S	E	I	L	D	S	A	R	V	B	D
A	E	L	Q	U	E	M	H	O	L	R	T	O	N
P	E	N	I	S	C	O	L	A	D	S	E	R	I
A	F	C	A	E	F	R	A	F	E	R	I	R	S
N	Y	E	R	T	Y	A	H	B	X	E	S	I	O
B	C	U	A	G	U	D	E	N	I	A	G	A	A
S	I	N	A	L	Z	I	R	A	X	O	V	N	N
D	V	F	T	E	S	M	I	L	O	N	E	A	R
E	M	P	B	E	N	I	M	A	N	T	E	L	L
F	R	A	R	N	A	T	S	D	A	E	M	C	A
R	I	S	E	T	E	G	O	T	S	I	D	O	E
P	E	D	R	E	G	U	E	R	F	A	A	I	Ç

ELS GENTILICIS (pàg. 114)

6. (pàg. 114)

Gentilicis de països europeus.

1. Portugal; 2. França; 3. Dinamarca; 4. Ucraïna; 5. Alemanya; 6. Itàlia; 7. Holanda; 8. Gran Bretanya; 9. Irlanda; 10. Àustria

7 i 8. (pàgs. 114 i 115)

Relació dels gentilicis amb els topònims corresponents (act. 7) i classificació dels gentilicis en funció de la terminació (act. 8). Podem ampliar l'activitat i demanar que diguen els gentilicis de les poblacions de la seua comarca o dels pobles i ciutats més propers al lloc on viuen. També hi anirà bé, si hi ha alumnat procedent d'altres llocs del món, que en diguen els gentilicis.

(1,k); (2,e); (3,g); (4,a); (5,m); (6,c); (7,o); (8,b); (9,l); (10,q); (11,s);
(12,p); (13,h); (14,f); (15,i); (16,d); (17,r); (18,n); (19,j)

Després de classificar el gentilicis per la terminació (act. 8), podem demanar quin acabament predomina i que comenten quina és la denominació popular dels gentilicis de les poblacions veïnes, si coincideix amb l'oficial o si hi ha alguna interferència amb el castellà.

9. (pàg. 115)

Identificació dels gentilicis corresponents a nou capitals de comarques valencianes.

- En sentit horitzontal: gandienç (Gandia, la Safor); morellà (Morella, els Ports); borrianenc (Borriana, la Plana Baixa); il·licità (Elx, el Baix Vinalopó).
- En sentit vertical: oriolà (Oriola, el Baix Segura); viler (la Vila Joiosa, la Marina Baixa); saguntí (Sagunt, el Camp de Morvedre); denier (Dénia, la Marina Alta); suecà (Sueca, la Ribera Baixa).

Anirà bé que n'escriguen la forma en femení (gandienca, morellana, borrianenca, etc.) i que localitzen en un mapa la comarca corresponent.

A	G	A	N	D	I	E	N	C	D
F	G	H	J	J	M	S	E	S	R
M	O	R	E	L	L	A	E	E	S
I	R	O	L	M	F	G	S	D	U
R	I	P	I	V	O	U	F	E	E
B	O	R	R	I	A	N	E	N	C
S	L	S	D	L	E	T	P	I	A
U	A	N	Y	E	E	I	T	E	E
S	F	A	R	R	C	I	D	R	A
E	I	L	L	I	C	I	T	A	S

MORFOLOGIA I SINTAXI

L'ESTRUCTURA DE L'ORACIÓ SIMPLE (pàg. 115)

10. (pàg. 116)

Identificació del subjecte i el predicat d'oracions simples.

- a) Subjecte: la rentadora; predicat: fa un soroll estrany.
- b) Subjecte: ta germana; predicat: m'ha telefonat.
- c) Subjecte: vosaltres; predicat: heu anat d'excursió a la Font Roja?
- d) Subjecte: les oracions simples; predicat: tenen un sol verb.

11. (pàg. 116)

Identificació dels tipus d'oracions segons els subjecte.

- a) Subjecte: no en té; es tracta d'una oració impersonal amb el verb *fer*.
- b) Subjecte: no en té; es tracta d'una oració impersonal amb el verb *ser*.
- c) Subjecte: no en té; es tracta d'una oració impersonal amb el verb *haver-hi*.
- d) Subjecte: el·líptic o elidit vosaltres.
- e) Subjecte: no en té; es tracta d'una oració impersonal amb el verb *ploure* que indica un fenomen atmosfèric.

ELS ADVERBIS (pàg. 116)

12. (pàg. 117)

Adverbis i locucions adverbials.

- a) tan: quantitat; de pressa: manera; arrere: lloc.
- b) despús-demà: temps; no: negació (hi apareix 3 vegades); gaire: quantitat; massa: quantitat; potser: dubte; malament: manera.
- c) tampoc: negació; per descomptat: afirmació; hui: temps; davant: lloc.
- d) només: quantitat; no: negació; gens ni mica: quantitat.
- e) de sobte: manera; sense: negació; de bat a bat: manera.
- f) ben (bé): manera; a poc a poc: manera; no; a corre-cuita: manera.

13. (pàg. 117)

Ús dels adverbis i locucions adverbials. Activitat de resposta múltiple. Oferim a continuació algunes solucions possibles.

- a) Sempre s'ha d'escriure *m* davant de *b*, com en també.
- b) Va entropessar i va escampar pertot arreu les coses que duia.
- c) M'he trobat un bitllet de cinc euros dins la butxaca.
- d) Porta'm els llibres que hi ha allà, a la lleixa del fons, i deixa-me'ls ací, a la taula que hi ha prop de mi.
- e) Mon germà s'enutja sovint perquè li faig bromes.
- f) Mos pares no volen que em gite tard perquè l'endemà m'he d'alçar prompte per a anar a l'institut.
- g) La professora de llengua ha dit que hem de lliurar la redacció demà o com a molt tard despús-demà.

14. (pàg. 117)

Relació de locucions adverbials amb expressions equivalents. La redacció de frases amb locucions adverbials és de resposta oberta.

(1,c); (2,i); (3,f); (4,d); (5,h); (6,g); (7,a); (8,b); (9,e); (10,i)

15. (pàg. 117)

Ús d'adverbis i locucions adverbials de manera. Activitat de resposta múltiple. Oferim a continuació algunes solucions possibles.

- a) No m'agrada gens ni mica que faces les coses d'amagat, preferisc que confies en mi i que m'ho contes tot.
- b) Carles és tan alt que podria ser un bon jugador de bàsquet.
- c) Ja en tinc prou, gràcies, no en vull més.
- d) Si et canses massa, no convé que treballes tant.
- e) Si et fixes més no faràs les coses malament.
- f) És gairebé impossible equivocar-se en una operació tan fàcil.
- g) Em va dir un secret a cau d'orella perquè no es refiava gaire de ningú més.
- h) Va obrir les finestres de bat a bat perquè entrara o entrés una mica d'aire, però ho féu a poc a poc perquè feia un fred que pelava.

ADVERBIS EN -MENT (pàg. 118)

16. (pàg. 118)

Adverbis de manera acabats en -ment. Convé recordar que prèviament hauran de saber la forma de l'adjectiu en femení.

- a) Intensament.
- b) Tranquil·lament.
- c) Tendrament.
- d) Adequadament.
- e) Pràcticament
- f) Ingènuament.
- g) Oportunament.
- h) Resumidament.

17. (pàg. 118)

Ús dels adverbis de manera acabats en -ment.

- a) Era el seu millor amic: era capaç de seguir-lo de forma cega (cegament).
- b) Es va agafar de la barana molt fort (fortament).
- c) El professor va parlar de forma breu i ben clar (breument i clarament o breument i clara).
- d) Ho va explicar amb confusió (confusament).
- e) El van acusar amb seriositat (seriosament).

LES PREPOSICIONS (pàg. 118)

18. (pàg. 119)

Ús de preposicions àtones, tòniques i de locucions preposicionals.

- a) Son pare deu tenir ja vora cinquanta anys. (tònica)
- b) Serem de viatge durant tota una setmana. (tònica)
- c) Hui hem fet un control de lectura en comptes de (abans de, després de, etc.) l'examen de gramàtica. (locució preposicional)
- d) Caputxeta Vermella es va trobar el llop mentre caminava pel bosc. (àtona)
- e) Demà aniré al cine amb tu. (àtones)
- f) Hi ha qui diu: o ets amb mi o ets contra mi. (amb: àtona; contra: tònica)
- g) Vaig acabar la redacció en un moment. (àtona)

19. (pàg. 119)

Ús de les preposicions. Resposta oberta. Us proposem algunes respostes possibles.

- a) Jordi viu a Castelló de la Ribera.
- b) Mon pare és diabètic: tot s'ho menja sense sal.
- c) El termini per lliurar el treball és fins la setmana que ve.
- d) M'agraden els macarrons amb un sofregit de tomaca i ceba.
- e) Diu que ha aprovat quasi totes les assignatures amb un excel·lent.

FONÈTICA I ORTOGRAFIA (pàg. 119)**LA SÍL·LABA****20. (pàg. 119)**

Determinació del nombre de síl·labes d'una paraula i identificació de la síl·laba tònica. Aniria bé de recordar que els dígrafs *ll* i *ny* no se separen en síl·labes diferents.

- a) Monosíl·labes: *sa, bons, cos, tens*.
- b) Bisíl·labes: *prín-cep, i-lla, ban-cal, sa-bó, cot-xe*.
- c) Trisíl·labes: *à-gui-la, a-mis-tat, llà-gri-ma, fór-mu-la*.
- d) Tetrasíl·labes: *mel-me-la-da, des-ver-go-nyit, ja-po-ne-sos, ma-ti-na-da*.
- e) Més de 4 síl·labes: *em-bar-bus-sa-ment (5), a-com-pa-nya-ment (5), des-con-si-de-rat (5)*.

TIPUS DE SÍL·LABES (pàg. 120)**21. (pàg. 120)**

Identificació de les paraules agudes, planes i esdrúixoles.

- a) Agudes: *amistat, sa, embarbussament, acompanyament, bons, bancal, desvergonyit, sabó, cos, desconsiderat, tens*.
- b) Planes: *príncep, illa, melmelada, japonesos, matinada, cotxe*.
- c) Esdrúixoles: *àguila, llàgrima, fórmula*.

22. (pàg. 120)

Ús de les paraules agudes, planes i esdrúixoles. Resposta oberta.

ACCENT GRÀFIC (pàg. 120)**23. (pàg. 121)**

Aplicació de les regles d'accentuació. Posem ací només les paraules que duen accent gràfic.

germà, bèstia, mil·límetre, café, exòtic, comèdia, dejú, avió, gràcia, músic, ciència, horòscop, crítica (o críticà; la paraula crítica –3a persona de singular del present d'indicatiu del verb criticar no duu accent), cotó, càlcul.

24. (pàg. 121)

Accentuació de paraules.

El 9 d'octubre es rememora l'entrada triomfant a València del rei Jaume I de Catalunya-Aragó, dit el Conqueridor. Nat el 1208 a Montpeller (Llenguadoc, Occitània), la figura d'aquest monarca és essencial per a entendre l'evolució històrica del país.

Durant el seu llarguíssim regnat (1213-1276), Jaume I eixamplà els límits territorials amb les conquestes de Mallorca i de València, alhora que renovava les corts i el govern de les ciutats. Les seves fites i fetes són

consignades al “Llibre dels feits”, la primera de les quatre grans cròniques medievals en llengua catalana, que tingué la participació activa i personal del rei.

(Text adaptat del *Diari de l'Escola* < <http://www.edu365.com/diariescola/>>)

Podeu fer servir el text com a dictat segons el procediment habitual.

DIFTONG I HIAT (pàg. 121)

25. (pàg. 122)

Identificació de diftongs.

pin tu ra, viu, pa pa llo na, qua dre, ca mi nar, llen gües, tau lell, gi ra fa, seu re, ta bac, riu re, gra no ta, as tro nau ta, ca de na, a guan tar, ge noll, xi que ta, ron da lla, llui ta, pas qües, cò mic.

26. (pàg. 122)

Classificació dels diftongs en creixents i decreixents.

- Diftongs creixents: *qua dre, llen gües, a guan tar, pas qües*.
- Diftongs decreixents: *viu, tau lell, seu re, riu re, as tro nau ta, llui ta*.

27. (pàg. 122)

Discriminació auditiva entre diftong i hiat.

- Paraules amb diftong: *cuina, boira, teulada, estiu, buit, niu*.
- Paraules amb hiat: *ruïna, pietat, presència, estudia, raïm, país*.

VI TALLER DIGITAL (pàg. 123)

A la part general d'aquesta guia didàctica expliquem amb detall les característiques de les activitats plantejades al llibre i, per tant, en aquesta unitat. Des d'ací, de manera esquemàtica indiquem les qüestions més importants que cal tenir en compte a cada activitat:

Activitat 1: Galeria fotogràfica en línia “on visc”

- És una activitat que consisteix a fer servir una aplicació web a Internet on l'alumnat crea de forma automàtica una galeria fotogràfica amb fotos que ha fet amb la seua càmera, tauleta tàctil o mòbil. Es tracta que mostre a partir de fotografies la toponímia del seu entorn.
- Mostrem exemples de galeries ja fetes.
- Producte resultant: una adreça web o un arxiu de presentació amb les fotografies incloses.

Activitat 2: MiniQuest: “El País Valencià. Un viatge de contrastos”

- En aquesta activitat l'alumne ha de seguir les indicacions que donem a cada part de la *MiniQuest* (*Escenari, Tasca i Producte*). Llegirà el text i visitarà les webs indicades a fi d'arreglar la informació que necessita per a fer el producte final. Es tracta que l'alumnat aprofite el que s'ha treballat sobre topònims valencians.
- Es fa un recorregut pels topònims més significatius de casa nostra.
- Producte resultant: un breu reportatge on aparega de forma resumida la informació de tres topònims visitats. Donem a l'alumnat una plantilla de reportatge.

VII. RESUM (pàg. 124)

Llegir els resums dels diferents apartats.

Escriure en un quadern a part les definicions que hi apareguen.

Fer un esquema de tots els conceptes i continguts treballats i dur-lo al portafoli.

Buscar imatges al·lusives relacionades amb el significat dels mots pertinents.

Aprofitar les activitats del taller digital per a fer la portada de la unitat del seu quadern d'activitats.

VIII. COMPROVACIÓ (pàg. 125)

1. Activitat de resposta oberta que permetrà avaluar fins a quin punt l'alumnat utilitza els recursos expressius de la descripció.

2. Activitat de resposta oberta que permetrà avaluar fins a quin punt l'alumnat utilitza els recursos expressius de la descripció.

3. Activitat de resposta oberta que permetrà avaluar fins a quin punt l'alumnat utilitza els recursos expressius de la descripció.

4. Cf. informació de l'apartat LITERATURA pàg. 104-109.

5. Activitat de síntesi. Cf. pàg. 110-111 de l'apartat de SOM IGUALS: SOM DIFERENTS.

6. Ús de gentilicis i topònims.

- a) Benidorm: benidormer, benidormera.
- b) Santa Pola: santapoler, santapolera.
- c) Torrent: torrentí, torrentina.
- d) la Romana: romaner, romanera.
- e) Requena: requenenc, requenenca.
- f) Castelló: castellonenc, castellonenca.

7. Ús de locucions adverbials. Resposta oberta. Cf. la informació teòrica sobre els adverbis i les locucions adverbials a la pàg. 116.

8. L'oració simple. Identificació del subjecte i predicat.

- a) Subjecte: oració impersonal; predicat: tota l'oració.
- b) Subjecte: vosaltres; predicat: anireu a l'excursió també?
- c) Subjecte: oració impersonal; predicat: tota l'oració.
- d) Subjecte: les oracions impersonals; predicat: no tenen subjecte.

9. Accentuació de paraules.

Curiós, porc, quiròfan, burla, últim, viatjar, conèixer (o conèixer), atòmic, alicates, dofí, pla, témer, pitjor, entrepà, interlocutor, cèl·lula, abella, procés, pluja, físic, atenció, música (o musicà, la forma musica -3a persona de singular del present d'indicatiu de musicar- no duu accent), platja, últimament, martell, ací.

10. Paraules amb diftong.

- Diftong creixent: *quadrat, guarda-roba, paraigüer, argüir, equador.*
- Diftong decreixent: *creure, boira, queixa, arxiu, atraure, espai, boina, lleidatà, teulada, astronauc, bou.*

